

Slovenski dom

Stev. 43

V Ljubljani, četrtek 22. februarja 1940

Leto V

Pred veliko pomorsko bitko med Angleži in Nemci ob severni norveški obali?

Angleži bodo skušali s svojimi pomorskimi silami onemogočiti izvoz švedskega železa čez Norveško v Nemčijo in pomagati Fincem z blokado Petsama

Bergen, 22. febr. m. Z raznih krajev ob norveški severni obali poročajo, da so opazili večje število angleških in nemških bojnih ladij. Do pomorske bitke še ni prišlo. Poročajo tudi, da se je v bližini zaliva Vanganger ob severnem norveškem obrežju, kjer ta fjord loči norveško obalo od Petsama, mudil oddelek angleških vojnih ladij. Sedaj še ni ugotovljeno, če morda Angleži preganjajo nemške trgovske ladje in prežnanje, če bi si iz Murmansk upale na odprto morje. Možno je tudi, da hočejo Nemčiji preprečiti izvoz železne rude iz severnih švedskih rudnikov, katero prevažajo čez Norveško v Nemčijo. Ni izključeno, da imajo Angleži pri tem še namen zapreti zaliv Petsama in s tem pomagati Fincem.

Dopisnik amer. agencije »United Press« poroča iz Bergena, da so poročila o tem resnična. Številne nemške in angleške vojne ladje križarijo ob severni norveški obali. Toda zaradi stroge cenzure dopisnik ne more dati točnejših podatkov. Ladje obeh držav se zbirajo v čedalje večjem številu in so ponekod postavljene že druge proti drugim v bojni erti.

London, 22. febr. Agencija Reuter poroča: V Kirkenesu in drugih severnih skandinavskih mestih krožijo vesti, da so v vodah severne Norveške zapazili angleške vojne ladje. Te vesti niso potrjene. V norveških lukah ni ničesar znano o prisotnosti angleških bojnih ladij v norveških vodah.

Na morju leži gosta megla in ni moči opaziti nobenega znamenja gibanja angleških pomorskih edinic.

London, 22. februarja. o. Angleški tisk danes ostro napada Norveško in jo znova dolži, da je zamenjala osnovne dolžnosti, katere ji narekuje nevtralnost. Angleška mornarica je zaradi tega morala nastopiti in izpolniti dolžnost, katere Norveška ni hotela. Nemčija je šla tako daleč, da je potapljala norveške ladje celo v obrežnih norveških vodah. Najmanj, kar bi bilo treba pričakovati, bi bilo potem to, da Norveška ne bo dovolila, da Nemci po norveških vodah vozijo švedsko železno rudo iz Narvika. Ker služi ta ruda jačanju nemške vojne moči, pomeni njeno prevažanje tudi kršitev nevtralnosti. Anglija bo od Norveške zahtevala, da to prepreči.

London, 22. febr. o. Iz poluradnega vira poročajo, da je Anglija poslala Finsko do zdaj naslednjo pomoč: 144 letal, od tega 120 bojnih in lovskih letal, 24 pa bombnikov. 40 do 50 teh letal je že na Finskem. Dalje so Angleži poslali 150 protitankovskih topov s potrebnim strelivom, 10.000 min proti tankom, 50.000 ročnih granat, 25 havbic, 100 težkih strojníc s strelivom, 24 protiletalskih topov s strelivom, 30 poljskih topov, 4 šesttonske tanke, 12 topov kalibra 6 palcev s strelivom, 10 možnarjev s premerom 3 palce, znatne množine manjšega orožja in streliva, telefonskih potrebščin, plinskih mask itd.

Francoska vlada je poslala Fincem približno enako množino materiala. V francoskih in angleških krogih pravijo, da je to samo začetek.

Zbližanje med Bolgarijo in Romunijo

Bukarešta, 22. febr. o. Vsi današnji romunski listi prinašajo pod velikimi naslovi vest o potovanju romunskega finančnega ministra in guvernerja romunske narodne banke Constantinescu v Sofijo, kjer bo gost bolgarske vlade. Ta obisk ni obisk iz vljudnosti, temveč bodo ob tej priliki izmenjane misli glede vseh gospodarskih in trgovinskih vprašanj, ki zanimajo obe državi. Ta obisk je eno izmed številnih znamenj v zadnjem času

o romunsko-bolgarskem zblizanju. Javno mnenje opaža z velikim zadovoljstvom zblizanje odnosov med Romunijo in Bolgarijo. Isto zadovoljstvo je opaziti tudi pri bolgarskem javnem mnenju. Bolgarski tisk naglašja izjavo romunskega zunanjega ministra Gafencu na poslovnem banketu na čast bivšemu bolgarskemu poslaniku v Bukarešti Kirovu. Gafenco je dejal: Usoda naših narodov ni v medsebojnem pobijanju, temveč nasprotno v zblizanju ter medsebojni pomoči v mirnem in neodvisnem življenju. Naše skupno poslanstvo je v skupnem boju za udržitve obeh držav in napredek obeh narodov. Da bi ta cilj dosegli, je treba iti po poti medsebojnega razumevanja, kajti s tem je dana za oba naroda možnost skupnega sodelovanja, kar omogoča skupna meja. Po finančnega ministra ustvarja najboljše pogoje za poglabitev odnosov med obema državama. To potovanje vsebuje dva srečna elementa. 1. ugoden trenutek in 2. pravilna izbira osebnosti. Ugoden trenutek je v tem, da je to potovanje po belgradski konferenci, ki je ustvarila glavne temelje za sodelovanje.

Angleški načrt za boljše izkoriščanje kolonij

London, 22. februarja.

Angleška vlada je objavila »Belo knjigo«, s katero pojasnjuje svojo bodočo kolonialno politiko. Ta načrt je povzročil vidno zadovoljstvo v Londonu, kjer ga smatrajo za najbolj pomemben dogodek, ki se je od zadnjega časa dogodil v kolonialni politiki, kajti knjiga predstavlja konec starih načel, da mora imeti kolonija samo tiste koristne ustanove, ki jih lahko sama vzdržuje. Glavne točke novega kolonialnega programa so:

1. Angleška vlada namerava v šestih letih porabiti 50 milijonov funtov šterlingov za napredek kolonij, tako pri porabi gotovine, kakor tudi pri drugih izdatkih.

2. Ustanovili bodo kolonialni posvetovalni odbor za dvig kolonij, ki bo moral izdelati načrt za razvoj splošno koristnih služb v kolonijah.

3. Letno bodo porabili pol milijona funtov za znanstvena raziskovanja v kolonijah.

4. Večto 350.000 funtov šterlingov bodo porabili takoj za zboljšanje pogojev v Zahodni Indiji, milijon funtov šterlingov pa bodo letno porabili za zboljšanje stanja v zahodno indijskih kolonijah.

Švedska vlada ne more sprejeti nemške zahteve, da švedske ladje ne bodo plule v francoske in angleške vode. Proti potapljanju svojega ladjstva se bo skušala zavarovati z vsemi sredstvi, je govoril včeraj švedski zunanji minister Hanson v poslanski zbornici. Zbornica je soglasno odobrila vladno zunanjo politiko.

V nekaj dneh bo odpotovala v Bukarešto italijanska gospodarska delegacija, da se bo pogajala za povečanje izmenjave blaga v medsebojni trgovini.

Sveti sinod bolgarske pravoslavne cerkve je imel te dni razpravo glede uvedbe stare bolgarske patrijarhijske, ki je bila ustanovljena v času prvega bolgarskega cesarstva. Sv. Sinod je zaprosil vlado, naj skliče narodni cerkveni zbor, ki bo o uvedbi patrijarhata odločilno sklepal.

Nemški veleposlanik pri sovjetski vladi grof Schulenburg se je vrnil v Moskvo.

V sporazumu s turško in angleško vlado je francoska vlada vpisala pri Zvezi narodov angleško-francosko-turški sporazum o medsebojni pomoči, sklenjen 19. oktobra minulega leta v Ankari.

Snežni viharji po vseh finskih bojiščih

Zaradi njih bo vojskovanje popustilo - Finci zavračajo vesti Sovjetov o zavzetju Koivista

Helsinki, 22. febr. o. Najnovejše finsko poročilo odločno zavrača trditve sovjetskega vojnega poveljstva, da bi bile sovjetske čete zavzele obrežno mesto Koivisto z vsemi utrditvami na levem koncu Mannerheimove črte. Vse važne utrdbe pri Koivistu in obrežne baterije, ki branijo ta del pred rdečimi napadi z morja, so nedotaknjene in trdno v finskih rokah. Sovjeti so prišli do mesteca Koivista, ki leži pred utrjenim pasom in zavzeli nekaj hiš v okolici. Mesto samo je še vedno v finskih rokah. Prave trdnjave pa leže na otoku pred mestom.

Po vsem Finskem so začeli divjati silni snežni meteži kakor so običajni v februarju vsako leto. Ti viharji pomenijo za Fince odhiti, ker bodo onemogočili ali pa vsaj zelo zavirali sovjetske napade s kopnega in iz zraka. Poleg tega se bo Sovjetom, ki potrebujejo za nadaljevanje ofenzive najmanj 20.000 ton streliva, zelo težko zakopati in utrjevati pred Mannerheimovo črto, ker so zveze sovjetske vojske z Leningradom zelo otežkočene. Brez utrditve pa Sovjeti ne bodo mogli začeti druge ofenzive proti finskiim posojankam. Finci so trdno prepričani, da bodo medtem zastoje dobili dovolj pomoči za nadaljni odpor.

Zaradi snežnih metežev so Sovjeti včeraj napadali samo na vzhodnem koncu karelijskega bojišča pri Tajpali, kjer so vrgli v boj dve diviziji. Sovjetske izgube so bile silovite.

Pri Kuhmi so Finci zavrnili hud sovražni napad. Severovzhodno od Ladoškega jezera ni bilo posebnih bojev, pač pa je bilo zelo živahno finsko letalstvo, ki je napadlo zaledje sovjetskih čet.

Sovjetski bombniki, ki imajo oporišče v Murmansk, so bombardirali včeraj na severnem Fin-

skem mesta Ivalo, in Voranijemi. 50 rdečih letal je letelo v smeri proti jugu. Sovjetske bombe so povzročile v Ivalu veliko škodo.

Dr. Behmen zanika vesti o sporih med muslimani

Belgrad, 22. februarja. m. Današnja belgradska »Politika« objavlja razgovor svojega sarajevskega dopisnika z bivšim ministrom dr. Behmenom. Na dopisnikovo vprašanje, kaj misli o vesteh o nekem razkolu med muslimanskimi prvaki, je dr. Behmen samo ponavljal besede muslimanskega verskega poglavarja reis-ul-ulema Fehima Spaha, rekoč, da med prvaki in pravimi muslimani iz jugoslovanske muslimanske organizacije ni bilo niti prej niti ni sedaj nobenih političnih nasprotij. Glede svojega stališča do notranjopolitičnih vprašanj je dr. Behmen povedal, da se drži zgolj poti, ki jo je pokazal pokojni voditelj dr. Mehmed Spaho. Glede odnosov do JRJ je rekel: »Naš odnos je nespremenjen. Mislim, da je JRJ dobro zasnovana kombinacija in sicer na širokem temelju.« Glede orientacije za Zagreb ali za Belgrad je dr. Behmen povedal, da je bil zmerom za jugoslovansko orientacijo. Skliceval se je pri tem na znano izjavo dr. Vladka Mačka v patriarhiji, češ da je nastopil čas, ko lahko mirno zadržamo v jugoslovanstvo.

Obisk italijanskega prosvetnega ministra v Belgradu

Zdravice v čast italijansko-jugoslovanskega kulturnega sodelovanja

Belgrad, 22. febr. m. Italijanski prosvetni minister Bottai je včeraj odpotoval v Belgrad. Najprej se je vpisal v dvorne knjige, nato je obiskal prosvetnega ministra Maksimovića in si ogledal muzej kneza Pavla. Popoldne je bil na obisku pri predsedniku vlade Cvetkoviću, ki mu je nekoliko pozneje vrnil obisk v hotelu Majestic. Zvečer je prosvetni minister Boža Maksimović priredil gostu na čast slovesno večerjo v znanjem ministrstvu, katere se je udeležilo vse spremstvo italijanskega ministra, predsednik vlade, več uradnikov prosvetnega in zunanje ministrstva. Minister Maksimović je pozdravil med večerjo gosta z zdravico, v kateri je poudarjal pomen ustanovitve zavoda za italijansko kulturo v Belgradu.

»Zavod in njegovo delo govori samo zase. Zato ni treba nobenega tolmača. Zavod bo označeval italijanske kulture pri nas in s tem je povedano vse. Italijanska kultura je taka, da jo lahko srečamo povsod. Umetnost in znanost zanjeta vse priznanje. Ustvarjalni temperament, globina misli, obilje duše, toplina izraza, sijaj barv, zvočnost jezika, vse je tu v lepi skladnosti in lepoti.

Ekscelenc! Pred vami gre slava vašega naroda in države. Izraz, ki veje iz vaše kulture, iz vašega umnostnega vzleta, to odpira pot v ves svet in kjerkoli se pokaže, ve, kdo ste. Povsod ste dobrodošli. To velja tudi za našo državo, ker nas že veže odkritosrčno prijateljstvo. Bodite dobrodošli v svojem kulturnem poslanstvu. Vaša država naj bo po zavodu glasnik boljših sosednih in duhovnih zvez. Dvigam časo v čast kralja Italija in Albanije in cesarja Abesinije, Viktorja Emanuela,

v čast predsedniku vaše vlade Mussolinija, v čast vašo in vaše gospe in v čast vodju italijanskega zavoda prof. Maverju in vsem sodelavcem pri tem delu. Ziveli!

Na to zdravico je italijanski prosvetni minister odgovoril:

»Zelo sem hvaležen za pozdrave, ki ste jih naslovili na mojo državo pri tej kulturni manifestaciji in poslanstvu, katero mi je zaupal Mussolini. Ob delovanju zavoda v njegovem novem sedežu čutim, da nadaljuje tradicijo starih odnosov na plodnih znanstvenih tleh. Da bi jih še bolj obnovili, hočem povedati, da gledamo nanje v novem duhu in z novo miselnostjo sprito vprašanji, ki vznemirjajo Evropo in ves svet. Tu je nova Italija s svojim naukom, politiko, umetnostjo in šolo: želi govoriti duši in srcu nove Jugoslavije, ki je potem, ko je izšla iz skupne zmogovite vojne, dosegla svoje edinstvo, in v to edinstvo je vtila čut svoje narodne kulture, katere mednarodno nalogo italijanski narod v celoti razume. Prepričan sem, da to to delo za vzajemno spoznavanje cementiralo prijateljstvo med našima ljudstvi in tako dvigam časo v znak velikega spoštovanja do kralja Petra II, do plemenitega kneza namestnika Pavla, do kr. namestnikov in do viteškega jugoslovanskega ljudstva, v vašo osebo zdravje z željo za uspeh delovanja vas kot voditelja jugoslovanskih šol.

Minister Bottai je danes ob 11. dopoldne sprejel italijansko kolonijo, popoldne pa je odprl zavod za pospeševanje italijanske kulture v vili bivšega ministra Genčica, katero je bila italijanska vlada kupila za prostore zavoda.

Vesti 22. februarja

Ameriški milijonar John Rockefeller je dal včeraj 100.000 dolarjev za pomoč Fincem.

Vojaško sodišče v Parizu je obsodilo na ječo od 1—5 let več komunističnih razumnikov, ki so sodelovali v komunističnem glasilu »Humanite«.

1000 madžarskih prostovoljcev za Finsko je včeraj dopotovalo v Pariz. Ko bodo odpravili teh 1000 čez London na Finsko, bodo dopotovali novi. Vsega se je do sedaj na Madžarskem priglasilo 10.000 mož.

Norveška je v sedanji vojni izgubila 38 ladij s 186.000 tonami, ubitih pa je bilo pri tem 327 norveških mornarjev.

Včerašnje francosko vojno poročilo pravi, da je po vsem bojišču oživel delovanje letalstva. Skupina poljskih častnikov je organizirala v Vilni zaroto proti Litvancem ter skušala uprizoriti vstajo. 9 častnikov so zaprli.

Združene države so od začetka vojne prodale tujim, zlasti evropskim državam, 335 večjih ladij.

Hud potres je bil včeraj spet v Turčiji blizu mesta Cezareje in drugod. Pri Cezareji je bilo 40 ljudi ubitih, 20 pa ranjenih. Tvarna škoda je velika.

Druga divizija kanadske vojske bo te dni prepeljana v Anglijo. S tem bo število kanadskih vojakov na evropskem bojišču povečano na 50.000 mož.

Predsednik sovjetske vlade Molotov je včeraj sprejel novega bolgarskega poslanika v Moskvi Hristova.

Državna opera v Moskvi bo te dni uprizorila Wagnerjevo opero »Walkira«. Z uprizoritvijo hočejo počastiti novo sodelovanje med Nemčijo in Rusijo. Nemci so nezadovoljni samo v toliko, ker so to pranamsko in arijsko opero dali v predelavo in izvedbo režiserju Eisensteinu, ki je J. d. Znan je po svojih revolucionarno-propagandnih filmih »Oklopnica Potemkin« in »Deset dni, ki so pretresli svet«.

Italija je v sedanjem sporu trdno odločena služiti politiki, katero ji narekuje njene koristi in njeni nazori. Biti hoče pripravljena, da se nič na svetu ne bo moglo izvršiti brez nje ali celo proti njej. Temu namenu so služili tudi zadnji posveti italijanskega vrhovnega obrambnega sveta v Rimu — piše glasilo zunanega ministra Ciana »Telegraph«.

Neka francoska bojna ladja je zajela 2500 tonski nemški parnik »Rostock«, ki je plul iz Španije s tovorom boksita in terpentina. Neka angleška bojna ladja pa je zajela in privlekla v pristanišče 3000 tonski nemški parnik Moreau.

Voditelj romunske mladine minister Sidorovici je snoči odpotoval iz Rima. Minister je pripravil vse potrebno za pomladanski obisk romunskega kralja v Italiji.

V Tokiju je dopotoval nemški državni svetnik Helfferich, ki naj se pouči o pravem razpoloženju Japoncev do Nemčije. To razpoloženje se je zelo ohladilo, odkar se je Nemčija navzlic paktu proti Kominterni zvezala z Rusijo, kateri Kominterni služi Odposlanec naj prepreči še večje oddaljevanje Japonske od Nemčije.

Nemška petrolejska ladja »Skandinavica« (10.000 ton) je po nemških poročilih včeraj dospela v ameriško mesto Texas. Ladja je januarja odplula iz Nemčije. Nemci vidijo v tem dokaz, da angleška blokada ne drži, saj Angleži niso »Skandinavica« na poti v Ameriko potopili. Verjetno pa je, da Angleži čakajo, da se bo ladja skušala vrniti v Nemčijo s tovorom, pa jo bodo potem skušali zajeti.

Francoski varčevalci so septembra vložili dve milijardi 200 milijonov v denarne zavode, oktobra 5 milijard 300 milijonov, januarja pa nad 8 milijard frankov. To priča o gospodarskem blagostanju, ki navzile vojni vlada v Franciji in o državljanski zavesti Francozov. Tako je govoril včeraj finančni minister Rejnaud.

Nemške podmornice so zadnje dni potopile holandsko 8800 tonsko petrolejsko ladjo »Den Haag«, norveški 1600 tonski »Telness«, holandski 270 tonski vlačilec »Pelten«, in holandski 4600 tonski parnik »Tarac«. Večina posadke je bila rešena.

Angleške ribiške ladje so zadnje dni dobile strojnice proti letalom ter so včeraj prvič uspešno prestale nemški letalski napad na Severnem morju.

Nemški 13.500 tonski parnik »Antonio Delfino« namerava pobeigniti iz Ria de Janeira proti domu. Ladja ima za milijon dolarjev tovara. Angleške bojne ladje se pripravljajo na lov za njo.

Do hudih notranjih težav je prišlo v Iraku, kjer je pred nekaj dnevi odstopila dosedanja vlada. Zdaj so morali upokojiti glavne voditelje iraške vojske, ker se zdi, da so pripravljali prevrat na korist neke evropske države.

Poveljstvo angleške mornarice poroča, da je z rusilcem »Daring« utonilo vseh 156 mož posadke in tudi poveljnik.

Za zdaj ni razloga, ki bi silil Ameriko, da stopi v evropsko vojno. Ameriški narod si mora prizadevati, da ostane izven spopada. V tem smislu je včeraj predaval v Bostonu ameriški londonski poslanik Kennedy.

Angleško letalstvo je pripravljeno, da takoj stopi v odločno akcijo kjerkoli in bo tudi znalo odbiti vse nemške napade je izjavil angleški mornariški minister Churchill včeraj pred poslanci.

Napad sovjetskih letal na švedsko mesto

Švedska javnost zahteva zaradi tega takojšnjo pomoč za Fince

Stockholm, 22. febr. o. Švedska vlada je naročila svojemu poslaniku v Moskvi, naj ostro protestira zaradi včerajšnjega napada rdečih letal na Švedsko mesto Pajala, ki leži 150 km od severnega konca Botniškega zaliva blizu finske meje. Sedem sovjetskih bombnikov je na Pajalo vrglo 44 navadnih in čez 100 zažigalnih bomb. Nekaj hiš je bilo porušeni, veliko pa jih gori.

Ta sovjetski napad, ki ga je najbrž treba pri-

pisovati zemljepisnemu neznanju sovjetskih divjakov, je vzbudil silovito ogorčenje po vsej Švedski in podprl zahtevo tistega dela švedske javnosti, ki sili vlado, naj takoj sklene poslati dejansko pomoč Fincem. Zdi se, da bo ta zahteva zdaj prevladala v vsej švedski javnosti in da bo vlada morala izjaviti posledice. O tem dogodku bodo švedski, norveški in danski zunanji ministri razpravljali na posvetu, ki ga imajo v soboto in nedeli-

